

17.12.2018.

Четвортотмна едиција „Краљево у Великом рату“

Едиција „Краљево у Великом рату“, аутора Рада Вукосављевића, артиљеријског мајора у пензији, у издању Историјског архива Краљево и под покровитељством града Краљево, представљена је краљевачкој јавности. Промоција овог четвортотмног издања уприличена је поводом обележавања стогодишњице победе у Великом рату и Дана Историјског архива Краљево.

О значају једног оваквог издања и за установу и за град Краљево, али и свеопштем значају с обзиром на садржај који је представљен читаоцима, говорио је градоначелник града Краљево др Предраг Терзић, као и директорка Историјског архива Краљево Весна Милојевић. О едицији су говорили академик проф. др Василије Крестић, историчар, и проф. др Милоје Пршић, пуковник, рецензент едиције.

Рукопис едиције „Краљево у Великом рату“ је методолошки интерпретиран тематско–хронолошки, што садржај чини веома прегледним и лако читљивим, рекао је у рецензији проф. др Милоје Пршић.

„Садржај рукописа је обогачен бројним фотографијама, ратним заставама јединица српске војске, факсимилима борбених докумената, изворним схемама – радним картама са динамиком борбених дејстава и табеларним прегледима односа снага на српском ратишту. У целини, рукопис Рада Вукосављевића, мајора артиљерије, ратног команданта и вишег официра српске војске, представља на занимљив начин написану, лако читљиву историју о стварању и развоју српске војске и историју балканских и Првог светског рата. Истовремено, овај рукопис представља ратну историју града Краљево и његове околине у Великом рату, што му даје посебну вредност“, речи су проф. др Пршића.

Аутор посебан осврт даје на Краљево и околину у Великом рату, нарочито ратне операције крајем октобра и почетком новембра 1915. године, уз пописе страдалих војника, подофицира и официра из састава јединица Прве армије Војске Краљевине Србије, која је у то време водила борбе са аустроугарским и немачким окупаторским трупама на овом простору. Уз изузетно вредне архивске документе и историјске текстове везане за Краљево и околину, законе и прописе из времена Великог рата, аутор сликовито дочарава оно о чему пише.

Градоначелник Краљево др Предраг Терзић је истакао да „Краљево у Великом рату“ представља не књигу из микроисторије једног града и његове околине, већ објашњава историју која се догађала на једној микролокацији, историју Великог рата, који је у једном тренутку за средиште борбе између Краљевине Србије и Аустроугарске имао Краљево и његову околину.

„С обзиром на то да је грађа била обимна, а сви ми који смо писали књиге знамо како је тешко ухватити се у коштац са толиком грађом, мислим да је Раде Вукосављевић успео да на најбољи могући начин представи догађаје од пре нешто више од сто година који су се одиграли на нашем подручју. Град је настојао да подржи и финансијски помогне издавање оваквог дела, при том смо и другим активностима обележили сто година од завршетка Великог рата. Ове године је коначно реконструисан и саниран споменик на Тргу српских ратника посвећен ратницима из балканских и Првог светског рата, а аутор овог дела и ми смо

тражили начине како бисмо обележили сва она места где је Врховна команда функционисала у периоду од пре нешто више од сто година“, рекао је Терзић нагласивши да је важно да се сетимо не само људи који су се борили за нашу слободу у Првом рату, већ и оних који су животе дали у Другом светском рату и у ратовима деведесетих година.

„Наставићемо да објављујемо грађу, а као задатак нам остаје и да се и даље бринемо о ратним војним инвалидима и о породицама палих бораца, а у том смислу град Краљево је пронашао начине да им помогне и да побољша њихов материјални статус. Ово данас је само прва епизода и надам се да ћемо следеће године наставити и да ће Краљево дати добар пример другим градовима и општинама да памте своју историју и да памте све оне људе који су уткали своје животе у наше боље данас и наше боље сутра“, поручио је градоначелник Краљева др Предраг Терзић.

Како је навела директорка Историјског архива Краљево, историчарка Весна Милојевић, промоција едиције је уприличена поводом обележавања 58 година рада и постојања Историјског архива Краљево, који се на мапи чувара националног и културног идентитета налази на посебном месту, који сређује и трајно чува архивску грађу, али му је подједнако важна и издавачка делатност, која је прозор у свет.

„Ово је за нас највећи пројекат који смо успели да реализујемо у последњој деценији. Драгоцен је као трајно сведочанство за све будуће генерације. Овим издањем смо крунисали рад установе за 2018, али за следећу годину планирамо да исту тему обрадимо и за Други светски рат, ратове деведесетих, закључно са НАТО агресијом 1999. године. Мислим да смо дали добар пример свим осталим институцијама и установама у Србији како се треба опходити према својој прошлости и према својим прецима објављујући ову историјску причу о страдању српске војске и српског народа у ратовима од 1912. до 1918. године“, истакла је директорка Историјског архива Краљево Весна Милојевић посебно захваливши градоначелнику што је препознао важност оваквог пројекта и омогућио да град Краљево буде покровитељ издања.

Академик Василије Крестић је изразио изненађење да иза оваквог огромног посла и труда стоји појединац, за шта у историографији има мало примера.

„Таква дела настају по правилу на институтима, она су заједничка дела, а овде је радио један човек сам, што заслужује сваку похвалу и свако признање и врло је важно, и због Краљева и целог подручја које је захватила ова књига. Аутор је показао пут којим треба да иде целокупно наше друштво - да не заборавимо претке који су положили животе у темеље наше државе. Нажалост, врло је мало таквих дела, врло је мало пажње посвећено прецима који леже у темељима наше слободе и ово може да буде пример како то чинити“, рекао је Крестић.

Како је објаснио аутор Раде Вукосављевић, четворотомна едиција „Краљево у Великом рату“ је плод четворогодишњег истраживачког рада - у Војном архиву у Београду, Историјском архиву Србије, Историјском архиву Београда, у Међуопштинском историјском архиву у Чачку, Историјском архиву у Ужицу, Историјском архиву у Краљеву, као и истраживања у Војном музеју у Београду, Народном музеју у Краљеву и истраживања посебно обављених у Центру за библиотекарство, војно-научну документацију и информацију у

Београду, као и у Војној библиотеци Војне академије у Београду. Истраживања су вршена и Историјском архиву у Бечу, а део истраживања је дошао из Војног музеја у Паризу, где се чува ратна застава Четвртог пешадијског пука другог позива, која је 1919. године учествовала на паради победе савезничких снага и остала трајно на чувању у сталној поставци париског Војног музеја, међу заставама победничких снага.

Много тога у томовима књига Рада Вукосављевића се први пут објављује у нашој историографији, попут графикона рата аустроугарске Врховне команде из 1914. године, на коме се може јасно видети да после 16. децембра 1914. на Балканском ратишту, што значи у Србији, више нема непријатељских снага. Уз то, и низ других докумената, наредби, извештаја дочарава борбу коју су јединице Прве српске армије водиле на територији града Краљева првих дана новембра 1915. године.

Како аутор истиче, његове амбиције нису биле да пише научни рад и даје научна тумачења догађаја током ослободилачких ратова Краљевине Србије, већ да, на основу доступних архивских докумената, читаоцима предочи организацију и формацију Војске Краљевине Србије на почетку XX века и посебно током балканских и Првог светског рата и документовано прикаже ратне операције које је кроз борбе, бојеве и битке водила српска војска током ослободилачких ратова од 1912. до 1918. године.